

**Rapport fra generalforsamling i Konferansen av europeiske kirker (KEK) i Tallinn, Estland, 14.–20. juni 2023
v/Beate Fagerli**

Delegater fra 113 medlemskirker i KEK og flere partnerorganisasjoner samlet seg under temaet «**Under Guds velsignelse skaper vi framtida**» på generalforsamlingen i Konferansen av europeiske kirker (KEK) i Tallinn, Estland, fra 14.–20. juni 2023. Den norske kirkes delegasjon bestod av Kari

Mangrud Alvsvåg, Thomas Raadin Iversen, Pål Kristian Balstad og Berit Hagen Agøy (som deltok for Oddny Irene Miljeteig). I tillegg deltok Andreas Henriksen Aarflot som utgående medlem av Governing Board, og Atle Sommerfeldt som medlem av finanskomiteen. Einar Tjelle og Beate Fagerli deltok fra sekretariatet. Norges Kristne Råd ved Erhard Hermansen, Kjell Riise fra Norske kirkeakademier og Miriam Stålsett i KEKs kommunikasjonsteam var også representert og deltok i delegasjonens samtaler.

På dagsorden

Dagene var fylt av spennende hovedforedrag og viktige diskusjoner om brennende tema. Diskusjonene var ikke enkle, fordi det er svært tydelig at Europa består av mange kulturer. Europa er mange virkeligheter, og alle som føler seg hjemme i Europa, har en egen oppfatning av hva som er Europa. Generalforsamlingen så særlig på hva kirkene kan bety i et Europa og en verden i krise. Det gjaldt krigen i Ukraina med økt frykt for bruk av atomvåpen og med pågående matkrise. Klima- og miljøkrisen var på dagsorden, økende nasjonalisme og populisme, flyktningssituasjonen og tilbakegang av demokrati og menneskerettigheter. Kirkenes vitnesbyrd i denne situasjonen var

gjenspeilet i hovedtema: «Under Guds velsignelse skaper vi framtida». Her ble det tydelig at kirkenes vitnesbyrd skjer i det offentlige rom og i en politisk kontekst. Kirkene må være modige, innovative, lyttende, spre håp for framtida og tydeliggjøre alternativer til destruktive levemåter. Kirkene må også forholde seg til økende sekularisering i Europa, som fører til at mange tradisjonelle kirker taper medlemmer og innflytelse.

Særlig tre temaer ble løftet frem knyttet til kirkenes rolle: klimakrisen, migrantsituasjonen og fred:

Krigen i Ukraina og fred i Europa

Representanter fra mange kirker i Ukraina delte rystende fortellinger fra krigens virkelighet. Dette var både offisielle representanter for kirker, og det var sterke stemmer fra unge som engasjerer seg for fred og gjenoppbygging, men som også delte tunge fortellinger om hvordan grusomhetene i krigen dreper håp og skaper hat.

Den kjente opposisjonspolitikeren Sviatlana Tsikhanouskaya fra nabolandet Belarus var invitert som hovedforedragsholder. Hun beskrev situasjonen i Belarus som et tyranni, en situasjon som er forverret etter invasjonen av Ukraina. Selv lever hun i eksil i Litauen, mens ektemannen er fengslet for opposisjon til regimet. Fordi troen setter Gud høyere enn politiske ledere, løftet hun frem hvilken viktig rolle kirkene spiller for å skape fred:

“Folk som får sin moralske styrke fra troen sin, er ekstremt farlige for diktaturer og veldig nødvendige for demokratier.»

Hun kom med sterke oppfordringer til kirkene om å fortsette å be for ofrene i krig, og å be for fred i regionen. I tillegg ba hun kirkene om å støtte opp om arbeidet for demokratisk frihet i hele denne regionen, som hun presiserte er en del av Europa.

Se kronikk i Vårt Land fra 10. oktober 2023:

[Internasjonal direktør Einar Tjelle og seniorrådgiver Beate Fagerli i Den norske kirke: «Kan troende være](#)

[farlige for diktaturer?» – Vårt Land \(vl.no\)](#)

Kirkenes rolle i samfunnet

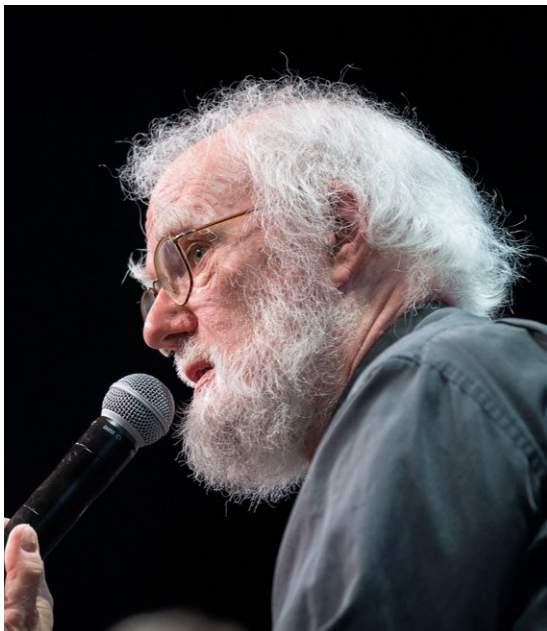
Forskeren Hartmut Rosa fra Tyskland holdt et sosiologisk foredrag om kirkenes rolle i det europeiske samfunnet. Han pekte på en annen side av Europa, nemlig et samfunn som er bygd på selve tanken om økonomisk vekst og velstand, et samfunn som vil bryte sammen dersom denne veksten ikke alltid er i bevegelse. Denne utviklingen skaper et aggressivt og stadig økende jag etter «det gode liv» forstått som materiell vekst, og han mente at det fører til at mennesker sliter seg ut i troen på at materiell vekst er et nødvendig gode. I et slikt samfunn, foreslo Rosa, kan kirkene tilby et annet gode som han kaller «resonans». I stillheten, i naturen, i kunsten – og ikke minst i hellige rom – finnes muligheten for å lytte, finne ro og bli åndelig og følelsesmessig berørt. Disse rommene skaper resonans i mennesker liv, og denne resonansen byr på en helt annen mening i folks liv.

Vår egen biskop Kari Mangrud Alvsvåg, som ledet delegasjonen, var respondent på foredraget. Hun åpnet med en beskrivelse av hverdagens krav som skapte humoristisk gjenkjennelse. Så kom biskop Kari med en sterk oppmuntring til kirkene i Europa: Slå følge med mennesker som føler seg fremmedgjorte i samfunnet og vær en medvandrer, vær åpne for den lettelsen og den forvandlingen som ligger i å gi slipp på jaget etter økonomisk vekst. Som kirker kan vi bidra til et samfunn som i

stedet for å vokse aggressivt økonomisk heller «krymper i glede», i den betydning at vi blir frie fra det materielle jaget og opplever friheten i det hellige.

Kirkene i Europa i møte med klimakrise, migrasjon og sosial urettferdighet

Tidligere erkebiskop av Canterbury, Rowan Williams, snakket om å leve teologisk, og om den velsignelsen Kristi kirke kan være. Med stor bibelkunnskap og dyp teologi malte han et bilde av hva kirken kan være i samfunnet, og likevel være dagsaktuell:

«Klimakrisen overskygger alle andre tema. Århundrer med menneskers fullstendig manglende forståelse for sammenhengen mellom våre egne liv og hele klodens liv preger verden.»

Dermed kom også han inn på temaet om menneskers hektiske og økende overforbruk, hvor kirkene kan være en motpol, et alternativ. Han snakket om at de velsignede, det er de som har forlatt behovet for å eie og styre sin egen skjebne. *«De velsignede er folk som skjønner at det bare er i sitt forhold til Gud, og i forhold til sine søstre og brødre som Gud har skapt, at de vil erfare å være virkelige mennesker, virkelig menneskelige. I det ligger velsignelsen. Å leve teologisk er å leve i denne velsignelsen, forankret i kirkens liturgi og i sakramentene.»*

En annen stor kirkeleder, den økumeniske patriarken i Konstantinopel, Bartolomeus I, begynte med å be om stillhet til minne om alle mennesker som har mistet livet, og som fortsatt dør på sin vei til Europa som flyktninger og migranter. Med sorg formidlet han at kirkene i Europa lever i en ny virkelighet, en virkelighet hvor de kristne kirkene ikke lenger er relevante på den måten de tidligere har vært. Midt i dette endrede landskapet er vi som kirker fremdeles kalt til enhet, sa han. Det er helt nødvendig at vi står sammen for at budskapet om Kristus i det hele tatt skal være troverdig. Han ba derfor det kristne Europa om å åpne opp for alle dem som ikke blir hørt, de som er uenige, de som ikke kan tro, de som er forskjellige. Og han ba kirkene i Europa om å fortsette å tro på at det er mulig å formidle evangeliet sammen, gjennom gjensidig respekt og arbeid for sosial rettferdighet.

Muligheter og utfordringer

Generalforsamlingen bar preg av gode tematiske innledninger og drøftinger. Dette viser at KEK er et viktig møtested for samtaler om felles kirkelige utfordringer i Europa. Innsikt i situasjonen for ulike kirker bidrar til ideer og perspektiver på norsk kirkeliv.

Finansieringen av KEKs fortsatte drift var et viktig punkt på dagsorden. Per i dag har organisasjonen et overskudd som til dels er tiltenkt initiativet «Pathways to Peace». Samtidig er staben på hovedkontoret i Brussel liten, slik at forventninger må tilpasses virkeligheten. Utgående ledelse har valgt to hovedspor å jobbe etter. Det ene er prioritering av samarbeidet med EU-institusjoner. Det andre er «Public theology», teologi i det offentlige rom. For at organisasjonen skal kunne levere på disse områdene, vil medlemskirkene måtte betale økt medlemsavgift. Men det stiller også krav til at den nye ledelsen gir tydelige og gode retningslinjer for prioriteringene fremover.

En stor sak under generalforsamlingen var forholdet mellom KEK og Kirkenes kommisjon for migranter i Europa (CCME), hvor generalforsamlingen tydelig ønsket et fortsatt samarbeid. Fremtiden til European Christian Environmental Network (ECEN) var også en viktig sak. KEK kutter støtten til nettverket, noe som gjør fremtiden til nettverket usikker. Selv om generalforsamlingen ikke vedtok konkrete løsninger, kom en klar oppfordring om å videreføre samarbeidet og støtte ECEN i en overgangsfase.

Generalforsamlingen valgte et nytt lederskap. I Governing Board er flere nordiske kirker representert, mens Den norske kirke ikke lenger sitter i styret etter at Andreas Henriksen Aarflot ble takket av for stor innsats gjennom 8 år. Erkebiskop Nikitas av Thyateira og Storbritannia fra det økumeniske patriarkatet (gresk-ortodoks) ble valgt til ny president. Visepresidenter er Biskop Dagmar Winter fra Church of England og Frank Kopania fra EKD (den protestantiske kirken i Tyskland).

Gudstjenesteliv

Kirkene har mottatt sterke budskap og oppfordringer fra sterke stemmer. Men, det mangfoldige Europa har også fostret et mangfoldig kirkelandskap som strever med å bli enige. For å få alle

synspunkter, debatter og samtaler til å fungere, har en nokså kaotisk, økumenisk kirkepolitikk likevel blitt hjulpet og båret av felles bønn, et godt økumenisk gudstjeneste- og bønneliv hver morgen og kveld, med bidrag fra store og små kirker. Blant alle disse må kirkene i Estland nevnes spesielt, de viste bibelsk gjestfrihet gjennom søndagsgudstjenester i mange forskjellige kirker i vakre Tallinn, og stod for god organisering og vennlighet i et land som har gjennomlevd sovjettiden, et land hvor kristne er i minoritet. De er et eksempel til etterfølgelse.

Les gjerne mer her: [Assembly 2023 | 2023 Assembly \(2023cecassembly.org\)](#),

[Felleskap av kristne kirker og trossamfunn | Norges Kristne Råd \(norgeskristnerad.no\)](#);